

Dodelijke bedrijfsongevallen: recente ontwikkelingen

Wim van den Berg

In 2005 zijn 74 personen overleden als gevolg van een dodelijk bedrijfsongeval. Dit is het laagste aantal in de afgelopen tien jaar. Het aantal personen dat jaarlijks door een bedrijfsongeval overlijdt, schommelde in de periode 1996–2005 tussen 74 en 126. Bijna alle slachtoffers zijn mannen. Het aantal 55-plussers onder hen is relatief hoog. Bekneld raken is de meest voorkomende oorzaak van een dodelijk ongeval, gevolgd door vallen. Ruim een kwart van de slachtoffers werkte in de bouwnijverheid; per 100 duizend werkenden vallen de meeste slachtoffers echter in de agrarische sector.

Ouderen vaker slachtoffer

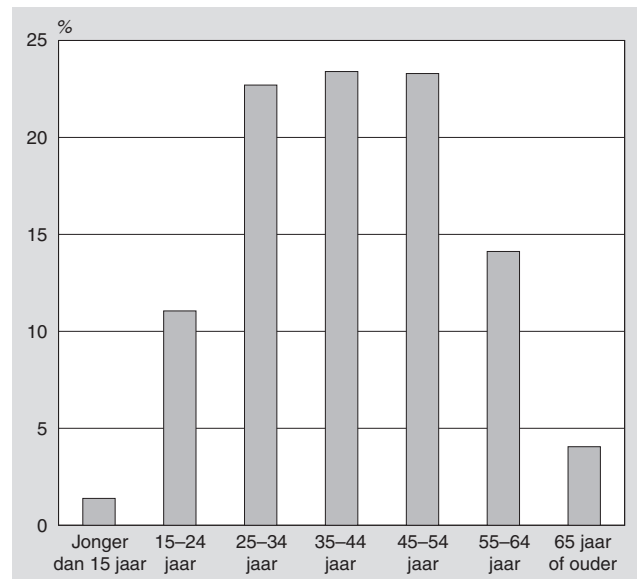
In 2005 zijn in Nederland 74 personen om het leven gekomen door een bedrijfsongeval, het laagste aantal in de afgelopen tien jaar. In 2004 waren er nog 93 slachtoffers van een bedrijfsongeval te betreuren (staat 1).

In het afgelopen decennium waren de meeste slachtoffers tussen de 25 en 55 jaar oud (grafiek 1). Het risico om slachtoffer te worden van een dodelijk bedrijfsongeval was voor oudere werknemers echter aanzienlijk hoger dan voor jongeren. Voor de werkzame personen van 55–64 jaar bedroeg het 2,2 per 100 duizend werkenden, tegen ongeveer 1,2 onder de 25–54-jarigen (grafiek 2). Voor 65-plussers gold zelfs een risico van 5,9 per 100 duizend.

Veel buitenlanders

Onder de 74 slachtoffers in 2005 bevonden zich 10 personen die niet in Nederland woonden. In de periode 1996–

1. Overledenen door een bedrijfsongeval naar leeftijd, 1996/2005

2005 woonde een vijfde van de dodelijke slachtoffers niet in ons land. De sector transport en vervoer had het hoogste aandeel niet-ingezetenen, met 35 procent. Dit aandeel was bijna twee keer zo groot als dat voor de andere sectoren tezamen.

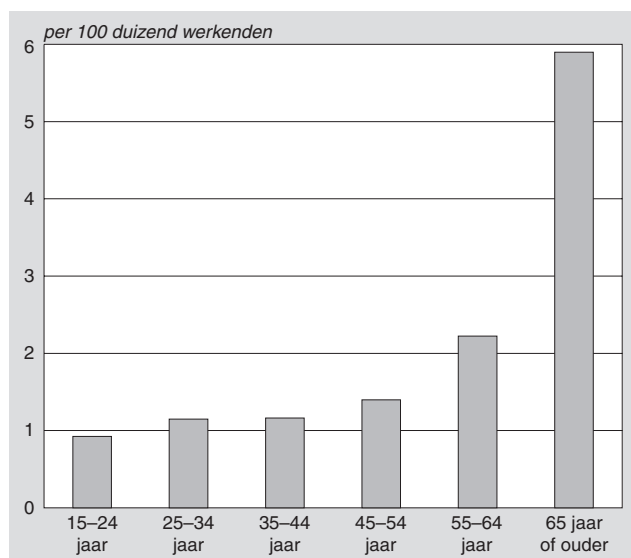
Meeste slachtoffers in de bouw

De meeste slachtoffers vielen in de bouwnijverheid (28 procent in de periode 1996–2005). Bijna een vijfde van de

Staat 1
Overledenen door een bedrijfsongeval naar leeftijd, 1996–2005

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Totaal 1996–2005
<i>absoluut</i>											
Jonger dan 15 jaar	2	0	0	2	0	1	0	4	2	3	14
15–24 jaar	10	16	13	12	12	16	12	9	7	5	112
25–34 jaar	22	39	32	25	20	27	18	22	16	9	230
35–44 jaar	20	23	23	21	31	27	23	32	21	16	237
45–54 jaar	17	34	27	22	30	20	17	23	24	22	236
55–64 jaar	14	13	15	9	15	23	12	15	20	7	143
65 jaar of ouder	3	1	2	4	3	3	7	3	3	12	41
Totaal	88	126	112	95	111	117	89	108	93	74	1 013
<i>per 100 duizend werkenden</i>											
Jonger dan 15 jaar	0,9	1,4	1,1	1,0	1,0	1,3	0,9	0,7	0,6	0,4	0,9
15–24 jaar	1,1	1,9	1,5	1,2	1,0	1,3	0,9	1,2	0,9	0,5	1,1
25–34 jaar	1,1	1,2	1,2	1,0	1,5	1,3	1,1	1,5	1,0	0,8	1,2
35–44 jaar	1,2	2,2	1,7	1,3	1,7	1,1	1,0	1,3	1,4	1,2	1,4
45–54 jaar	3,2	2,8	3,0	1,7	2,5	3,5	1,6	1,9	2,4	0,8	2,2
55–64 jaar	5,3	1,7	3,2	6,8	4,7	4,8	9,3	3,7	3,7	13,0	5,9
65 jaar of ouder											
Totaal	1,3	1,7	1,5	1,2	1,4	1,5	1,1	1,4	1,2	0,9	1,3

2. Overledenen per 100 duizend werkenden door een bedrijfsongeval naar leeftijd, 1996/2005

slachtoffers was werkzaam in de industrie. Zowel in de sector landbouw en visserij als in de sector transport vielen één op de zes dodelijke slachtoffers.

Uitgedrukt per 100 duizend werkenden vielen de meeste dodelijke slachtoffers in de landbouw en visserij (6,9) en in de bouwnijverheid (6,1; *staat 2*). Het grote aantal slachtoffers in de landbouw wordt deels verklaard door het hoge aandeel 65-plussers en jongeren (jonger dan 15 jaar). In de industrie was het aandeel dodelijke slachtoffers aanzienlijk lager, met 1,8 per 100 duizend. Het gemiddelde voor alle bedrijfstakken tezamen bedroeg 1,3 per 100 duizend werkenden.

De daling in 2005 ten opzichte van het voorgaande jaar was vooral te danken aan de afname van het aantal slachtoffers in de bouw en in de dienstverlening. In de bouw vond vrijwel een halvering plaats van het aantal doden, van 29 naar 16. In de industrie daalde het aantal doden van 2003 op 2004 nog fors, maar deze daling is voor een groot deel tenietgedaan door een toename in 2005.

Vaak ongeval met transportmiddel

Bij een derde van de dodelijke bedrijfsongevallen is een transportmiddel genoemd als het belangrijkste voorwerp dat bij het ongeval betrokken was (*grafiek 3*). Dit kan een (vracht)auto, hijskraan, shovel, transportband of lift betreffen. Hoewel in 2005 het totale aantal dodelijke bedrijfsongevallen met 19 is gedaald, is het aantal ongevallen door een transportmiddel fors gestegen, van 20 naar 32.

Transportmiddelen spelen uiteraard een grote rol bij ongevallen in de transportsector. In deze sector is bij de helft van de dodelijk verlopen ongevallen een transportmiddel betrokken. Maar ook in de landbouw, de industrie en de handel is bij minstens een kwart van de ongevallen een transportmiddel het belangrijkste voorwerp.

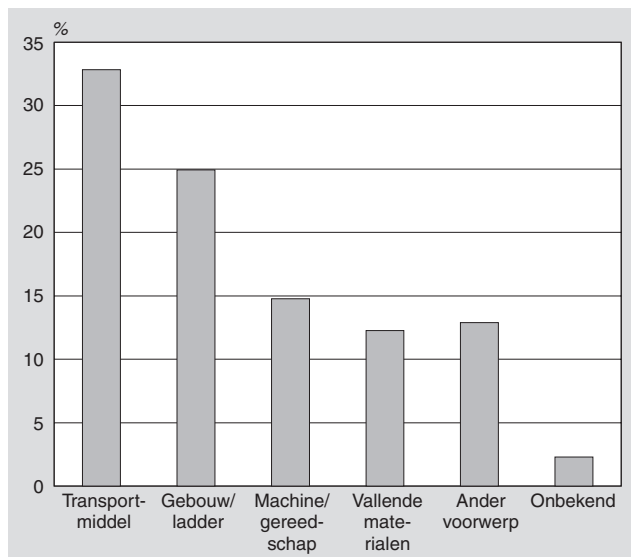
In een op de vier gevallen had het dodelijke bedrijfsongeval te maken met een gebouw of constructie, zoals een ladder, steiger of dak. Vooral in de bouwnijverheid is dit aandeel hoog, met 41 procent. In deze sector is vooral het aantal dodelijke ongevallen waarbij een 'gebouw of constructie' is genoemd sterk gedaald, van 11 in 2004 naar 3 in 2005. In de dienstverlening daalde het aantal dodelijke bedrijfsongevallen in 2005 eveneens sterk, van 13 naar 5. Ook hier was de daling grotendeels te danken aan de afname van het aantal dodelijke ongevallen dat verband hield met een gebouw of constructie.

Staat 2
Overledenen door een bedrijfsongeval naar bedrijfstak, 1996-2005

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Totaal 1996-2005
<i>absoluut</i>											
Landbouw en visserij	19	17	16	19	23	18	16	13	15	13	169
Industrie	21	32	27	12	13	19	13	27	13	20	197
Bouwnijverheid	17	38	27	29	29	38	35	27	29	16	285
Handel/horeca	3	6	7	2	3	5	6	5	5	5	47
Vervoer/transport	14	22	16	18	25	23	11	13	11	12	165
Overheid	2	0	6	0	6	4	0	5	1	1	25
Dienstverlening	2	2	5	5	3	5	4	9	13	5	53
Overig	2	1	4	2	1	0	1	5	4	1	21
Onbekend	8	8	4	8	8	5	3	4	2	1	51
Totaal	88	126	112	95	111	117	89	108	93	74	1 013
<i>per 100 000 werkenden</i>											
Landbouw en visserij	7,2	6,5	6,7	8,2	9,2	7,8	6,6	5,8	6,0	5,3	6,9
Industrie	1,9	2,8	2,4	1,0	1,1	1,7	1,2	2,5	1,2	1,9	1,8
Bouwnijverheid	4,0	8,6	6,0	6,2	6,1	7,5	7,3	5,8	6,2	3,3	6,1
Handel/horeca	0,1	0,3	0,3	0,1	0,1	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
Vervoer/transport	3,4	5,4	3,7	4,0	5,3	4,8	2,4	2,8	2,2	2,5	3,6
Overheid	0,4	0,0	1,1	0,0	1,2	0,7	0,0	0,9	0,2	0,2	0,5
Dienstverlening	0,7	0,7	1,6	1,6	0,8	1,4	1,1	2,5	4,1	1,6	1,6
Overig	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,0	0,1	0,3	0,2	0,0	0,1
Totaal ¹⁾	1,3	1,7	1,5	1,2	1,4	1,5	1,1	1,4	1,2	0,9	1,3

¹⁾ Incl. bedrijfstak onbekend.

3. Overledenen door een bedrijfsongeval naar belangrijkste voorwerp, 2001/2005

Bij vier vijfde beknelling of val

Beknelling is voor het ontstaan van letsel de belangrijkste oorzaak. Bijna de helft van alle slachtoffers bij wie de oorzaak van het ontstaan van het letsel bekend is, raakte bekneld of werd verpletterd door een bewegend voorwerp. Ruim een kwart kwam om doordat het slachtoffer zelf een dodelijke val maakte. Opvallend is dat in bijna alle bedrijfstakken ‘beknelling’ en ‘val’ tezamen steeds goed zijn voor ruim driekwart van alle dodelijke arbeidsongevallen.

Tussen bedrijfstakken varieert het aandeel van ‘beknelling’ van 34 procent in de dienstverlening tot 59 procent in de landbouw en visserij; ‘val’ heeft een aandeel van 46 procent in de dienstverlening en 16 procent in de landbouw.

Ruim een derde door breken of barsten

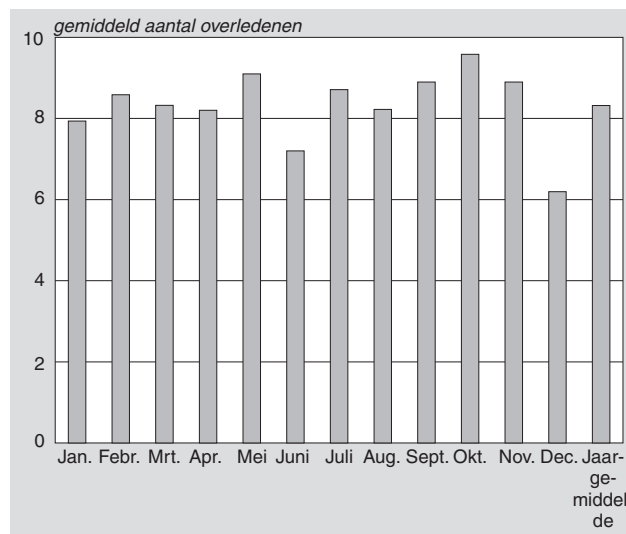
Vanaf het jaar 2001 zijn meer gedetailleerde gegevens beschikbaar over de toedracht van dodelijke bedrijfsongevallen. Toch was bij 117 van de 481 slachtoffers in de jaren 2001–2005 niet te achterhalen wat de fatale gebeurtenis is geweest bij het ontstaan van het ongeval. Van de overige 364 gevallen wordt 36 procent gekenmerkt door breken, barsten of instorten van het betrokken voorwerp. In de bouwnijverheid is dit het geval bij meer dan de helft van de dodelijke ongevallen. Bij 26 procent van de dodelijke ongevallen is sprake van verlies van controle over de eigen houding, waardoor het slachtoffer is gevallen of uitgleden. In een op de zes gevallen was er geen controle meer over de machine, het gereedschap of het voertuig waarmee men aan het werk was.

Kleinste aantal ongevallen in december

Gemiddeld vielen in de periode 1996–2005 per maand 8,3 dodelijke slachtoffers door een bedrijfsongeval. In de naajaarsmaanden september–november lag dit aantal boven het jaargemiddelde, maar in december vielen de minste slachtoffers. In de zomermaanden en in december heeft

het grote aantal verlofdagen uiteraard een neerwaarts effect op het aantal bedrijfsongevallen.

4. Gemiddeld aantal overledenen door een bedrijfsongeval naar maand ¹⁾ van het ongeval, 1996/2005

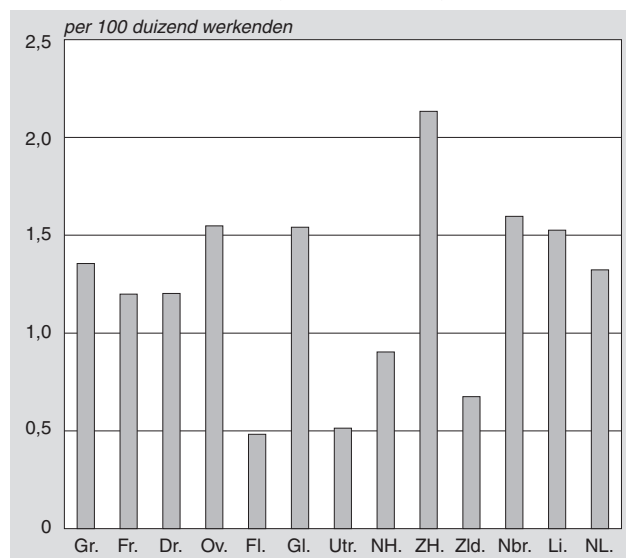
¹⁾ Maand gestandaardiseerd op 30 dagen.

Kwart bedrijfsdoden in Zuid-Holland

Het aantal dodelijke slachtoffers is het hoogst in Zuid-Holland. Bijna een kwart van de dodelijke bedrijfsongevallen vond in deze provincie plaats. Opmerkelijk is dat van de ongevallen in de transportsector het aandeel van Zuid-Holland met 38 procent veel hoger is dan gemiddeld.

Ook in relatief opzicht is Zuid-Holland de provincie waar de meeste dodelijke slachtoffers vallen. Landelijk waren er per 100 duizend werkenden in de periode 1996–2005 1,3 dodelijke slachtoffers te betreuren, tegen 2,1 in Zuid-Holland (grafiek 5). Vooral in bouwnijverheid, industrie en transport lag dit cijfer in Zuid-Holland hoger dan in enige andere provincie.

5. Overledenen per 100 duizend werkenden door een bedrijfsongeval naar provincie waar het ongeval heeft plaats gevonden, 1996/2005

Bedrijfsongeval

Een bedrijfsongeval of arbeidsongeval wordt omschreven als een ongeval door of tijdens het uitoefenen van betaalde arbeid. Voorwaarde voor de classificatie als bedrijfsongeval is dat het slachtoffer binnen 30 dagen na het ongeval is overleden. De gegevens zijn niet beperkt tot werknemers: ook zelfstandigen en niet-werkenden die slachtoffer zijn geworden van een bedrijfsongeval worden meegeteld.

Voor de vaststelling van het aantal dodelijke slachtoffers van bedrijfsongevallen zijn gegevens uit drie bronnen gecombineerd:

- gegevens uit de doodsoorzaakformulieren die worden ingevuld door de behandelend arts of de lijk-schouwer; dit betreft personen die ten tijde van het overlijden waren ingeschreven in de Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens. De doodsoorzakenstatistiek heeft uitsluitend betrekking op Nederlandse ingezetenen;
- rechtbankdossiers in geval van niet-natuurlijke dood; deze dossiers omvatten ook gegevens van personen die niet in Nederland woonachtig zijn;
- ongevalsrapporten die via de Directie Arbeidsomstandigheden van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid zijn verkregen; deze rapporten omvatten ook gegevens van personen die niet in Nederland woonachtig zijn.

Wijze van typering

Voor de statistiek van de niet-natuurlijke dood vindt de typering van de dodelijke slachtoffers plaats in de volgende rangorde: zelfdoding, moord/doodslag, verkeersongeval, bedrijfsongeval, privé-ongeval, ander ongeval. Dit houdt in dat bedrijfsongevallen in het verkeer worden ingedeeld als verkeersdode. In de periode 1996–2005 vielen 249 verkeersdoden bij wie tevens sprake was van een bedrijfsongeval. In 2005 was dit bij 13 dodelijke verkeersslachtoffers het geval.

Niet-dodelijke bedrijfsongevallen eveneens gedaald

Ook het aantal bedrijfsongevallen zonder dodelijke afloop is afgenomen, van 150 duizend in 2000 naar 140 duizend in 2005. In de meeste bedrijfstakken hadden werkenden minder kans op een bedrijfsongeval. In de bouw kreeg bijna 4 procent van de werkzame personen een bedrijfsongeval. Degenen die in deze sector werken, lopen nog steeds het grootste risico. In 2005 heeft van alle werkenden in Nederland 1,8 procent een bedrijfsongeval gehad (Souren, 2006).

Literatuur

Souren, M., 2006, Minder bedrijfsongevallen. CBS-webmagazine 13 november 2006, www.cbs.nl.